

Vergaderjaar 1983–1984

16 830

Onderzoek gedragscodes multinationale ondernemingen

Nr. 3

De vroegere stukken zijn gedrukt in de zitting 1980–1981 en 1981–1982.

DERDE TUSSENTIJD'S VERSLAG

Vastgesteld 4 november 1983

Inleiding

De bijzondere Commissie Onderzoek Gedragscodes Multinationale Ondernemingen¹ heeft de eer hierbij verslag uit te brengen van de werkzaamheden die zij heeft verricht sinds de vaststelling, op 24 juni 1982, van het tweede tussentijds verslag. De commissie heeft niet vergaderd van 24 augustus 1982 tot 8 maart 1983, aangezien het voorzitterschap van de commissie in die periode vacant was. Op laatstgenoemde datum werd een nieuwe voorzitter gekozen in de plaats van de heer M. Bakker, die op 16 september 1982 was opgehouden lid van de Kamer te zijn.

Op 24 augustus 1982 heeft de commissie een gesprek gevoerd met prof. P. Sanders, die aan het hoofd stond van de Nederlandse delegatie naar de kort daarna aangevangen achtste zitting van de VN-Commissie inzake Transnationale Ondernemingen. Deze werd gehouden in Manilla van 30 augustus tot 10 september 1982 en zij werd gevolgd door speciale zittingen te New York van 7 tot 18 maart 1983 en van 9 tot 21 mei 1983. Over het verloop en de resultaten van deze zittingen heeft de commissie op 31 mei 1983 opnieuw gesproken met prof. P. Sanders en met enkele ambtenaren van de ministeries van Economische Zaken en van Buitenlandse Zaken, te weten de heren drs. A. Gautier (ministerie van Economische Zaken, directie multilaterale zaken), drs. D. Bark, drs. R. A. Vornis en mr. K. de Vey Mestdagh (ministerie van Buitenlandse Zaken, directie internationale organisaties).

Beide gesprekken waren, aangezien zij buiten aanwezigheid van de verantwoordelijke bewindslieden werden gevoerd, van vertrouwelijke aard. Een beknopte uiteenzetting over de stand van zaken bij de onderhandelingen over de VN-Gedragscode inzake Transnationale Ondernemingen is te vinden in de memorie van toelichting bij de begroting van het ministerie van Economische Zaken voor het jaar 1984 (18 100 XIII, nr. 2, blz. 150 en 151). De meest recente gecompileerde onderhandelingsstuk van deze gedragscode is ter inzage gelegd op de bibliotheek.

De commissie heeft de fase van haar onderzoek waarin zij in het bijzonder aandacht heeft besteed aan de Verklaring inzake Internationale Investeringen en Multinationale Ondernemingen van de OESO afgesloten met een openbaar mondeling overleg met de Minister van Economische Zaken, dat is gehouden op 15 juni 1983. Daaraan was een schriftelijk overleg vooraf

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Mei (CDA), Joekes (VVD), Van der Spek (PSP), Van Dis (SGP), Poppe (PvdA), Van der Hek (PvdA), Engwirda (D'66), Knol (PvdA), Beckers-de Bruijn (PPR), Wöltgens (PvdA), Van der Linden (CDA), De Korte (VVD), Van Dijk (CDA), Couprie (CDA), Zijlstra (PvdA), Van Iersel (CDA), Van der Burg (CDA), Rempt-Halmans de Jongh (VVD), Tazelaar (PvdA), Wolters (CDA), Herfkens (PvdA), voorzitter, Janmaat (Centrumpartij), Den Ouden-Dekkers (VVD), Voorhoeve (VVD), Eshuis (CPN).
Plv. leden: Aarts (CDA), Jacobse (VVD), Wagenaar (RPF), Salomons (PvdA), Ter Beek (PvdA), Nypels (D'66), Hummel (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), Buikema (CDA), Van Rey (VVD), De Boer (CDA), Gerritse (CDA), De Waart (PvdA), Weijers (CDA), Schartman (CDA), Van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD), Stemerink (PvdA), Frinking (CDA), Castricum (PvdA), Weisglas (VVD), Braams (VVD).

gegaan, dat hierna wordt gepubliceerd als bijlage I (brief van de voorzitter van de commissie dd. 25 maart 1983) en bijlage II (brief van de Minister van Economische Zaken dd. 8 juni 1983). Van het mondeling overleg wordt in het navolgende verslag gedaan. De Minister werd tijdens het overleg vergezeld door drs. R. W. P. Steur, voorzitter van het nationaal contactpunt voor de OESO-richtlijnen, mr. L. Kuijper, hoofd van de sector internationale industriële beleidszaken van de directie algemeen industriebeleid, en door mr. M. H. Muller van de directie multilaterale zaken.

Ten slotte heeft de commissie op uitnodiging van Unilever NV op 19 september 1983 een werkbezoek gebracht aan het hoofdkantoor van dit concern, waar met enige topfunctionarissen van Unilever van gedachten werd gewisseld over het functioneren van multinationale ondernemingen.

Verslag van een mondeling overleg met de Minister van Economische Zaken

De **Minister** verklaarde dat het regeringsstandpunt vastligt in de aan de commissie toegezonden conceptbrief, waarvan de verzending is opgehouden tot het onderhavige mondeling overleg. Over de suggesties die zijn weergegeven in een bijlage bij de van de commissie ontvangen brief valt in het algemeen op te merken dat naleving van de OESO-richtlijnen niet echt afdwingbaar is. Wil je met de OESO-code vorderingen maken, dan ben je dus aangewezen op de vrijwillige medewerking van de sociale partners. Handhaving van de bestaande procedure geeft daarvoor de beste waarborg, omdat daarbij die medewerking verzekerd is.

Het verzamelen van gegevens over naleving van de OESO-richtlijnen via publikaties (suggestie 1) zou volgens de Minister tot een willekeurige selectie kunnen leiden. Ook is het de vraag of het contactpunt wel de medewerking van het bedrijfsleven zou krijgen als het zich alleen op een krantebericht zou baseren. Het contactpunt kan zich beter beperken tot het reageren op een concrete klacht. Dat geeft een betere garantie dat alleen actie wordt ondernomen als er werkelijk iets aan de hand is. Als bij het contactpunt een klacht is ingediend, is het redelijk dat aan de betrokken onderneming informatie wordt gevraagd (suggestie 2). Dat van de reactie van de betrokken onderneming aan belanghebbenden mededeling wordt gedaan (suggestie 3), is eveneens redelijk in de huidige situatie, waarin het contactpunt bij het verzamelen van gegevens passief, maar in de uitzending actief is.

Ten aanzien van de wenselijkheid van een andere samenstelling van het contactpunt merkte de Minister op dat hij in de tussentijdse verslagen van de commissie weinig steun had aangetroffen voor de gedachte van een tripartiete samenstelling van het standpunt. Hij vreesde dan ook dat verwezenlijking van die gedachte wel eens tot verlamming van het contactpunt zou kunnen leiden. Wanneer het contactpunt uit onafhankelijke deskundigen zou worden samengesteld, zou dat bij de internationale onderhandelingen tot problemen aanleiding kunnen geven. In de praktijk valt het trouwens met de afhankelijkheid van het contactpunt wel mee.

Verbetering van samenwerking en informatieuitwisseling met andere regeringen achtte de Minister zeer gewenst. In de kwestie-Hyster is gebleken dat aan het functioneren van het Britse contactpunt nog wel iets schortte. In zo'n geval kan gelukkig worden teruggevallen op de «Committee on International Investments and Multinational Enterprises» (CIME) te Parijs.

Wat betreft de verspreiding van de OESO-richtlijnen in Nederland valt op te merken dat reeds is besloten deze voortaan ook aan gemeenten toe te zenden. Tevens wordt het wenselijk geacht de belangrijkste clarificaties voortaan ook in het Nederlands uit te geven.

Dat in collectieve arbeidsovereenkomsten aandacht wordt besteed aan de OESO-richtlijnen, noemde de Minister op zich een goede zaak, voor zover dit niet op gespannen voet zou staan met het niet-bindende karakter van de richtlijnen. Het betreft hier echter een zaak van sociale partners, waarmee de regering zich niet inlaat.

Mevrouw **Rempt-Halmmans de Jong** (V.V.D.) was verbaasd dat de Minister in zijn brief schrijft dat sociale partners tevreden zijn met de wijze waarop het contactpunt in de afgelopen periode heeft gefunctioneerd. De FNV en in mindere mate het CNV hadden daarover immers heel wat kritiek. Dat blijkt onder meer uit de brieven die de FNV heeft geschreven over de zaak-Hyster. Dat het anderhalve maand heeft geduurd voordat die zaak tot een conclusie kwam, geeft wel enige grond aan de klacht over traagheid. Heeft de FNV bij de verlenging van het mandaat helemaal niet geprobeerd het contactpunt een actievere rol te laten spelen?

De Minister schrijft onder B van zijn conceptbrief aan sociale partners dat zowel aan werknemers- als werkgeverszijde de bereidheid is getoond om het contactpunt van relevante informatie te voorzien. Wordt hier spontane informatieverschaffing bedoeld of alleen informatie over concrete gevallen die aan de orde zijn? Onder C wordt gesproken van consultaties met onder meer werkgevers- en werknemersorganisaties. Worden deze consultaties alleen gehouden als daar een concrete aanleiding voor is? Betreft de informatieuitwisseling over specifieke documenten ook de voorbereiding van onderhandelingen die in de OESO worden gevoerd?

Onder hoofdletter D wordt gezegd dat uit de opgedane ervaringen een aantal praktijkregels is af te leiden. Welke praktijkregels? Dat nu duidelijk is dat een gemeente kan behoren tot de instanties die een redelijk belang hebben bij de OESO-verklaring, vormt een stap in de goede richting.

Wanneer een zaak formeel bij het contactpunt is aangebracht, worden partijen voor consultatie uitgenodigd. Wat gebeurt er als partijen aan zo'n uitnodiging geen gevolg geven? Is dat al eens gebeurd?

Ten slotte stelde mevrouw Rempt een vraag over de onder E behandelde interdepartementale coördinatie. Welke departementen zijn daarbij betrokken? Kan de Minister voorbeelden geven van de kennelijk gebleken adequate en efficiënte coördinatie?

De heer **Van Iersel** (C.D.A.) vroeg of de Minister een toelichting kan verschaffen bij de procedure die het contactpunt in de zaak-Hyster heeft gevolgd. Hij noemde het evident dat in dit geval gebruik is gemaakt van de verschillen die bestaan tussen de regelingen die in de onderscheiden Europese landen gelden. Een snelle en uiterst serieuze behandeling van de klacht over Hyster achtte hij van groot belang, opdat de Minister daaraan argumenten zou kunnen ontleen voor een actie bij de Europese Commissie in Brussel.

De heer Van Iersel kon instemmen met de wijze waarop de Minister in zijn inleiding de verhouding tussen contactpunt en bedrijfsleven benaderd had, namelijk dat het contactpunt bij de ontvangst van informatie passief, doch in de uitzending actief zou moeten zijn. Hij wilde de nadruk leggen op een actiever beleid gericht op verbetering van samenwerking en informatie-uitwisseling met andere regeringen. De fout ligt immers niet bij het internationale bedrijfsleven, maar bij de gebrekkige betrekkingen tussen overheden. Is daar iets aan te doen? Wat denkt de Minister daar aan te doen?

De heer Van Iersel had de indruk dat slechts in sporadische gevallen klachten bij het contactpunt worden gedeponereerd. Wat is de aard van de ingediende klachten? Hoe wordt door de ondernemingen in kwestie meegewerkt aan de beantwoording van door het contactpunt gestelde vragen?

Ten slotte vroeg dit lid of de bewegingsvrijheid van het contactpunt niet wordt beperkt doordat ambtelijk optreden de Minister bindt.

De heer **Knol** (P.v.d.A.) merkte op dat de Minister zich nu wel op het niet-bindende karakter van de gedragscode beroept, maar dat juist dit feit in het verleden door de P.v.d.A.-fractie is gekritiseerd. Het feit dat naleving van de code niet kan worden afgedwongen, zou nog enigszins kunnen worden gecompenseerd als het contactpunt zich actiever zou opstellen. Dat zou immers de druk op het bedrijfsleven vergroten.

Een actievere opstelling van het contactpunt is ook om een andere reden gewenst, namelijk omdat multinationale ondernemingen dikwijls zeer ingenieus te werk gaan, zodat hun praktijken moeilijk waarneembaar zijn. Als het contactpunt zich niet afwachtend zou opstellen maar zelf aan de hand van beschikbare berichten zou bepalen op welk moment het in actie wil komen, zou het daardoor een veel beter overzicht krijgen.

Ook de heer Knol vond het een verbetering dat de OESO-richtlijnen onder gemeenten zullen worden verspreid. Hij was het eens met de Minister dat het een zaak is van sociale partners of zij in collectieve arbeidsovereenkomsten aandacht aan de OESO-richtlijnen willen geven.

De **Minister** wees erop dat de sociale partners ondanks kritische kanttekeningen aan het bestaande systeem meewerken. Dat de FNV in een uitvoerige brief reageert op de bevindingen van het contactpunt inzake Hyster, past binnen de bestaande procedure. Deze procedure is dan ook te karakteriseren als «niet onbevredigend».

Dat de behandeling van de klacht over Hyster anderhalve maand heeft geduurd, is mede te wijten aan het contact dat moest worden opgenomen met het Britse contactpunt. Anderhalve maand is vrij lang, maar de procedure vergt nu eenmaal tijd. In het algemeen is de procedure als volgt, dat eerst de klacht wordt ontvangen, vervolgens informatie wordt verzameld, dan andere departementen worden ingeschakeld en dan de betrokken partijen worden uitgenodigd. De besprekingen moeten worden voorbereid en daarvan moeten verslagen worden gemaakt.

De verstrekking van relevante informatie geschiedt telkens naar aanleiding van een bepaalde zaak die in behandeling is. Een weigering is tot nu toe niet ontmoet. Een onderneming die zou weigeren informatie te verschaffen aan het contactpunt zou in een moeilijke positie kunnen komen bij andere procedures die gelijktijdig worden gevolgd, bij voorbeeld een kort geding. Een onderneming die niet meewerkt aan de gedragsregels heeft te vrezen dat dit tegen haar gebruikt zal worden. Bij de voorbereiding van de CIME-vergaderingen die tweemaal per jaar in Parijs plaatsvinden, worden in Nederland telkens de organisaties van werkgevers en werknemers geconsulteerd. Nederland is van de OESO-landen in de CIME misschien wel het actiefst. Het kan geen kwaad voorop te lopen, maar je moet daarbij de anderen niet uit het zicht verliezen.

De praktijkregels die uit de opgedane ervaringen zijn afgeleid, worden in het vervolg van de conceptbrief aan sociale partners genoemd. De interdepartementale coördinatie geschiedt met de ministeries van Sociale Zaken, Buitenlandse Zaken, Financiën en ad hoc met Justitie. De praktijk heeft uitgewezen dat de grootste interdepartementale meningsverschillen niet op het vlak van de OESO-code liggen. Vanzelfsprekend is er eenheid van regeringsbeleid.

De Minister zei dat hij streeft naar een snelle behandeling van klachten en naar een actief beleid in de richting van andere regeringen. De moeilijkheden die zich daarbij voordoen zijn duidelijk gebleken in het geval Hyster, waar voor de Britse regering het Schotse hemd nader bleek dan de Europese rok. Naast de OESO-richtlijnen speelde in de zaak-Hyster de kwestie van concurrentievervalsing binnen de EG een rol. Nederland had namelijk de indruk dat het Verenigd Koninkrijk wel erg lichtvaardig met de verlening van regionale subsidies was omgesprongen.

De heer **Steur** verklaarde dat in de CIME in het kader van de voorbereiding van de komende «review» gediscussieerd wordt over de mogelijkheid de activiteiten van de contactpunten uit te breiden tot het hoofdstuk uit de OESO-verklaring dat gaat over stimulansen en belemmeringen voor internationale investeringen. Nederland acht dat in beginsel een goede zaak. Aldus zou het verschil in benadering tussen de lidstaten bij steunverlening aan bedrijven niet alleen in Brussel, maar ook in het verkeer tussen contactpunten aan de orde kunnen worden gesteld.

De **Minister** deelde mee dat sinds het afgelopen jaar drie klachten bij het Nederlandse contactpunt zijn ingediend, namelijk met betrekking tot Ford, Hyster en C & A. In het laatste geval gaat het om de publikatieplicht voor commanditaire vennootschappen en om de vraag of C & A een multinationale onderneming is.

Dat het contactpunt is samengesteld uit ambtenaren, kan zowel een voor- als een nadeel zijn. Een voordeel zou kunnen zijn dat de Minister voor het doen en laten van het contactpunt ter verantwoording kan worden geroepen. Het belangrijkste voordeel is echter, dat deze samenstelling de meeste mogelijkheden biedt om op internationaal vlak iets te bereiken.

De Minister merkte op dat het uitoefenen van druk op het bedrijfsleven niet wil zeggen dat het resultaat daardoor beter wordt. Het contactpunt kan makkelijk aan gezag verliezen: als het op elk krantebericht zou inspringen zou het minder medewerking ondervinden. Met het verzamelen van gegevens schiet je op zich zelf niet zoveel op. Het optreden van multinationale ondernemingen moet in elk geval worden getoetst aan de regels die in het land van vestiging gelden. Voor ingrijpen is alleen aanleiding in geval van duidelijk misbruik. Wil men het contactpunt met een rechterlijke instantie vergelijken – uiteraard gaat deze vergelijking niet op –, dan zou in die vergelijking het contactpunt ook alleen reageren als een zaak aanhangig werd gemaakt. Dan kan met des te meer gezag een uitspraak worden gedaan.

Mevrouw **Rempt** was het in grote lijnen met het betoog van de Minister eens. Wel zou zij nog graag een duidelijk antwoord ontvangen op de vraag of de FNV bij de verlenging van het mandaat van het contactpunt heeft geprobeerd de spelregels te veranderen.

De heer **Van Iersel** vroeg waarom de organisaties van werkgevers en werknemers telkens bij de bespreking van concrete gevallen worden betrokken, terwijl toch zou kunnen worden volstaan met consultatie van de leiding en de werknemers van het betrokken bedrijf.

De heer **Knol** stelde dat het contactpunt in staat moet worden geacht zelf nauwkeurige van onnauwkeurige informatie te scheiden. Als de multinationale ondernemingen weten dat op hen wordt gelet, gaat daar een preventieve werking van uit.

Mevrouw **Herfkens** zei dat in de door de Minister gegeven vergelijking met een rechtzaak de officier van justitie ontbreekt. De regeringen hebben het zelf nodig gevonden een gedragscode op te stellen. Volgt daar niet uit dat zij enigermate de plicht hebben op de naleving toe te zien?

Als het contactpunt ook op basis van kranteberichten zou reageren, wil dat nog niet zeggen dat elk bericht tot een zaak zou moeten leiden. Het kan al snel blijken dat een bericht ongefundeerd was. Bij passieve informatie-garing is het ook enigermate willekeurig welke bedrijven worden aangebracht.

Het contactpunt neemt geen klachten in behandeling als er geen verzoek is om een uitspraak te doen over een interpretatieverschil van een bepaalde paragraaf uit de OESO-richtlijnen. Kan daarin geen verandering komen?

De **Minister** beaamde dat de FNV altijd heeft gesteld dat de procedure eigenlijk anders zou moeten zijn. In een brief van 7 maart heeft zij haar wensen op dit punt bekend gemaakt. Het CNV heeft op een andere wijze gereageerd. Na afweging van argumenten is echter voorrang gegeven aan het laten blijven functioneren van het contactpunt. Ook de FNV werkt daaraan mee.

Klachten die bij het contactpunt worden ingediend zijn meestal afkomstig van een werknemersorganisatie. Via het contact dat die organisatie met een werkgeversorganisatie heeft, kan wel eens druk op een onderneming worden uitgeoefend om mee te werken. Dit verklaart de deelneming van de werkgevers- en werknemersorganisaties.

De Minister verklaarde dat hij met veel voorbehoud een vergelijking had willen maken met de civiele rechtspraak, waarin nu eenmaal geen officier van justitie optreedt. De vakbeweging in Nederland is zelf wel mans genoeg om een zaak bij het contactpunt te deponeren.

Inderdaad rust er een zekere plicht op overheden om op naleving van de OESO-code toe te zien. Als je zelf in de geest van de gedragscode handelt, kan je daar andere landen op aanspreken. De huidige praktijk geeft de meeste mogelijkheden om internationaal invloed uit te oefenen. In het buitenland is de opstelling veel minder actief. In het Westduitse contactpunt komt nu pas voor het eerst een geval aan de orde, en wel dat van C & A! Van de actieve opstelling van de Nederlandse vakbeweging buiten de grenzen gaat eveneens een stimulerende invloed uit.

Dat het contactpunt alleen op klachten reageert, lijkt willekeurig, maar is dat in de praktijk veel minder. Klachten kunnen wel behandeld worden als het geen interpretatieverschil betreft, maar de bemoeienis van het contactpunt beperkt zich dan tot bemiddeling, hetgeen ook nuttig kan zijn.

Mevrouw **Herkens** merkte op dat het contactpunt dan dus geen uitspraak doet.

De **Minister** antwoordde dat volgens de code nu eenmaal geen uitspraken over individuele gevallen kunnen worden gedaan. Het internationale karakter van de code brengt mede dat de interpretatie internationaal moet worden vastgesteld. In de CIME kan worden geprobeerd de code geleidelijk te verscherpen. Het is zaak daarbij niet te forceren, maar aan de hand van praktijkgevallen aan te tonen dat er toch iets te bereiken valt.

De voorzitter van de commissie,
Herkens

De griffier van de commissie,
Koppen

's-Gravenhage, 25 maart 1983

Onlangs heeft de bijzondere Commissie Onderzoek Gedragscodes Multinationale Ondernemingen mij als voorzitter gekozen in de plaats van de heer M. Bakker, die al enige tijd geen lid van de Kamer meer is. Namens de commissie wil ik U een tweetal verzoeken doen.

In de eerste plaats zou de commissie gaarne in de loop van de maand april mondeling overleg met U voeren over het mandaat van het nationaal contactpunt voor de OESO-richtlijnen. Het is de commissie bekend dat de formulering van dit mandaat binnenkort opnieuw wordt vastgesteld. De commissie verzoekt U met deze vaststelling te willen wachten tot na het bedoelde mondeling overleg.

In de tweede plaats wil de commissie U verzoeken een gesprek toe te staan met prof. P. Sanders, die aan het hoofd heeft gestaan van de Nederlandse delegatie op onder meer de conferentie van de VN-Commissie inzake Transnationale Ondernemingen van september 1982 in Manilla. Voorafgaande aan deze conferentie heeft de commissie eveneens met de heer Sanders gesproken.

Ter adstructie nog het volgende. De commissie heeft inmiddels twee tussentijdse verslagen uitgebracht, waarvan het laatste is vastgesteld op 24 juni 1982 (Kamerstuk 16830, nr. 2). Deze verslagen geven een feitelijke weergave van de tot nu toe door de commissie gevoerde gesprekken, van de brieven die zij heeft gewisseld en van de stukken die zij heeft ontvangen. De commissie constateert dat daarin suggesties zijn aan te treffen die, indien zij zouden worden opgevolgd, volgens betrokkenen zouden kunnen bijdragen aan een verbetering van het functioneren van het contactpunt.

Gaarne zou de commissie, bij voorkeur schriftelijk, Uw reactie willen vernemen op het bijgaande overzicht dat de commissie van deze suggesties heeft gemaakt. Het eerder genoemde mondeling overleg zou in de gedachtengang van de commissie in het algemeen de ervaringen met het eerste mandaat van het contactpunt als onderwerp hebben, en in het bijzonder Uw reactie op deze suggesties.

Het is de bedoeling dat de commissie haar werkterrein in de nabije toekomst meer zal verleggen naar de in voorbereiding zijnde VN-code. Zij streeft ernaar tevoren enkele conclusies te trekken uit de fase van haar onderzoek waarin veel aandacht is besteed aan de werkzaamheden van het contactpunt.

De voorzitter van de commissie,
Herfkens

Overzicht van suggesties inzake het mandaat van het nationaal contactpunt OESO-richtlijnen

1. Het contactpunt dient zelf gegevens te verzamelen over naleving van de OESO-richtlijnen in Nederland¹ via de kanalen die in principe een ieder ter beschikking staan (publikaties in jaarverslagen, kranten, tijdschriften e.d.). Daarbij zou gebruik moeten worden gemaakt van de informatie die door belanghebbenden speciaal met dit doel aan het contactpunt wordt verstrekt.
2. Indien het contactpunt de indruk heeft dat er sprake zou kunnen zijn van niet-naleving van een of meer OESO-richtlijnen, dient het de beschikbare informatie aan de betrokken onderneming voor te leggen onder verwijzing naar de desbetreffende paragrafen uit de OESO-code.
3. Van de reactie van de betrokken onderneming of van het uitblijven van een reactie dient desgevraagd aan belanghebbenden mededeling te worden gedaan.
4. Andere suggesties hebben betrekking op:
 - a. de wenselijkheid van een andere samenstelling van het contactpunt (andere dan ambtelijke status van een contactpunt dat tripartiet is samengesteld of uit onafhankelijke deskundigen bestaat);
 - b. een actiever beleid gericht op verbetering van samenwerking en informatieuitwisseling met andere regeringen;
 - c. een actiever beleid bij de verspreiding van de OESO-richtlijnen in Nederland en bij deelneming in Nederlandse fora aan gedachtenwisselingen over met de OESO-richtlijnen verband houdende onderwerpen;
 - d. mogelijkheden om te bevorderen dat in collectieve arbeidsovereenkomsten op grotere schaal aandacht wordt besteed aan de OESO-richtlijnen.

¹ De taakomschrijvingen van de contactpunten in West-Duitsland en het Verenigd Koninkrijk vermelden onder meer «to survey», respectievelijk «to follow observance of the Guidelines at national level».

's-Gravenhage, 8 juni 1983

In Uw brief van 25 maart 1983 verzocht U mij om mondeling overleg over het mandaat van het contactpunt voor de OESO-richtlijnen en mijn reactie op een aantal suggesties die de commissie aangaande de werkzaamheden van het contactpunt zijn gedaan.

Inmiddels is voor dit overleg de datum 15 juni vastgesteld. Uw verzoek om een gesprek met Prof. P. Sanders is inmiddels reeds vervuld door overleg op 31 mei jl.

Voorafgaand aan het overleg op 15 juni a.s. zend ik U bijgaand een concept-brief aan de sociale partners van het contactpunt, waarin een evaluatie wordt gegeven van de ervaringen met het in 1980 vastgestelde mandaat en waarmee ik me voorstel het mandaat van het contactpunt opnieuw vast te stellen.

Dit concept is opgesteld na consultatie van de sociale partners die eind 1982 de ontwerp-evaluatie hebben voorgelegd gekregen. Uit de reacties heb ik geconcludeerd, dat de ervaringen van de afgelopen twee jaar de sociale partners geen aanleiding hebben gegeven tot wezenlijk andere inzichten dan die ik in 1980 als reactie op het mandaat heb gekregen. Dit vindt derhalve zijn weerslag in de opgestelde concept-evaluatiebrief, die kan dienen als basis voor de werkzaamheden van het contactpunt in de komende periode. Mijn ambtgenoten van Financiën, van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en van Buitenlandse Zaken hebben hier inmiddels mee ingestemd.

Wat betreft de suggesties als opgesomd in de bijlage van Uw brief zal ik gaarne met U van gedachten wisselen tijdens het mondeling overleg. Deels zijn deze tijdens de evaluatie de revue gepasseerd en verwerkt.

De minister van Economische Zaken,
G. M. V. van Aardenne

CONCEPTBRIEF VAN DE MINISTER AAN DE SOCIALE PARTNERS VAN HET CONTACTPUNT

Evaluatie/Mandaatsverlenging Contactpunt voor Multinationale Ondernemingen

In mijn brief van 23 oktober 1980 gaf ik aan het zinnig te achten na verloop van twee jaar te bezien of de aard, vorm en inhoud van het in deze brief verleende mandaat van het contactpunt en de in die brief genoemde consultatieprocedure in het contactpunt, in de praktijk werkbaar en aanvaardbaar is. De praktijk zou moten uitwijzen of het mandaat voldoet aan de gestelde doeleinden.

Het lijkt dan ook gewenst om de in de bovenvermelde brief voorziene taken van het contactpunt achtereenvolgens te bezien teneinde na te gaan hoe de praktijk zich ontwikkeld heeft. In bovengenoemde brief wordt een zestal taken omschreven.

A. «De verspreiding van de richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de bevordering van de naleving daarvan».

– Ter uitvoering van deze opdracht is de OESO-verklaring van 1976 alsmede de in 1979 herziene uitgave daarvan in het Nederlands vertaald.

Naar aanleiding van de «Review 1984» zullen de centrale organisaties van werkgevers en werknemers in de te houden consultaties om hun bijdrage gevraagd worden. Overwogen wordt de voor de praktijk meest belangrijke clarificaties in het Nederlands uit te geven. Hierdoor kan een zo volledig mogelijk beeld gegeven worden van de uitleg van de OESO-richtlijnen. Tevens lijkt het gewenst om via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten de lokale overheden op de hoogte te stellen van de inhoud van de OESO-richtlijnen.

Ter bevordering van de naleving van de richtlijnen acht de Nederlandse regering het van groot belang dat de richtlijnen eenduidig geïnterpreteerd worden. De Nederlandse delegatie in Parijs heeft dan ook steeds gestreefd naar een internationaal aanvaarde interpretatie van de richtlijnen. De delegatie stelt als uitgangspunt dat onderlinge verschillen in werkwijze tussen de contactpunten aan het internationale karakter van de richtlijnen geen afbreuk mogen doen.

– Het contactpunt heeft de door CIME geformuleerde clarificaties aan betrokkenen bekend gemaakt.

– De Nederlandse regering heeft de aanbeveling van de OESO-Commissie aan de in Nederland gevestigde Multinationale Ondernemingen ondersteund om in hun jaarrapporten tot uitdrukking te brengen dat zij de richtlijnen onderschrijven.

– Door bovenvermelde opstelling bij de interpretatie van de richtlijnen wordt aan hun internationale karakter recht gedaan, hetgeen de implementatie ten goede kan komen.

B. «Het verzamelen van informatie over de ervaringen met de toepassing van de richtlijnen».

– Het contactpunt verstrekt informatie aan de OESO-Commissie bij de voorbereiding van evaluatierapporten, die bij de vaststelling van de richtlijnen zijn voorzien. Hiervoor werd in 1979 en in 1982, bij de jongste evaluatie, een beroep gedaan op uw organisatie. Ook bij de voorbereiding van studies in de CIME is gebleken dat het contactpunt kan rekenen op uw medewerking.

– Het contactpunt heeft een bijdrage geleverd aan het tweede tussentijds verslag van de bijzondere Kamercommissie onderzoek gedragscodes multinationale ondernemingen. In dit verslag wordt een beschrijving gegeven van activiteiten met betrekking tot de OESO-richtlijnen en de werkwijze van het contactpunt in het licht van een aantal praktische gevallen. Hieraan is ook door de sociale partners bijgedragen.

– Zowel aan werknemers- als werkgeverszijde is de bereidheid getoond om het contactpunt te voorzien van relevante informatie die betrekking heeft op multinationale ondernemingen. Deze informatie betreft veelal situaties in individuele multinationale ondernemingen of algemene studies die op multinationale ondernemingen betrekking hebben.

C. «Het organiseren en houden van consultaties met vertegenwoordigers van werkgeversorganisaties, werknemersorganisaties en andere belanghebbende partijen».

– Het contactpunt consulteert regelmatig werknemers en werkgevers over kwesties die betrekking hebben op de OESO-verklaring. Deze bijeenkomsten vormen een geschikte gelegenheid voor het uitwisselen van informatie over specifieke documenten, studies en voorstellen. Van de zijde van werkgevers en werknemers wordt hieraan constructieve medewerking verleend.

D. «De bespreking van vragen die zich voordoen met betrekking tot de kwesties die zijn opgebracht in deze consultaties».

– Naast besprekingen met een meer algemeen karakter voorziet het mandaat in overleg over meer concrete zaken. Dit overleg heeft vooral betrekking op «gevallen en problemen die zich met betrekking tot de toepassing of naleving van de OESO-verklaring en met name van de daarin vervatte richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen voordoen», en is er in het bijzonder op gericht «feiten en meningen uit te wisselen en een bijdrage te leveren aan de oplossing van problemen die over de uitleg van de richtlijnen zijn gerezen». Uit de opgedane ervaringen is een aantal praktijkregels af te leiden die een evenwichtige en efficiënte gang van zaken in de toekomst kunnen waarborgen.

– Bij het overleg over een concrete zaak werd de vraag opgeworpen of de lokale overheid als vertegenwoordiger van de lokale gemeenschap bij zo'n overleg als betrokkene ook van de faciliteiten van het contactpunt gebruik kan maken en zo ja op welke wijze.

In dit verband moge ik verwijzen naar de vierde alinea van mijn brief waarin het mandaat is neergelegd. Die alinea luidt als volgt: «Betrokken partijen in een dergelijk geval kunnen zijn: een organisatie van werkgevers, een organisatie van werknemers, een individueel bedrijf, een ondernemingsraad dan wel een andere instantie die een redelijk belang heeft bij de OESO-verklaring». Een Gemeente kan hiertoe behoren. Het verdient echter in dergelijke gevallen uit praktische overwegingen aanbeveling het contactpunt in kennis te stellen van het feit dat men zich beschouwt als een instantie die een redelijk belang heeft.

– De praktijk heeft aangetoond dat de behoefte bestaat een onderscheid te maken tussen het onder de aandacht brengen van een mogelijke niet-naleving van de richtlijnen en het verzoeken een kwestie officieel te behandelen.

– Wanneer een zaak formeel is aangebracht worden partijen voor consultatie door het contactpunt uitgenodigd. Het mandaat laat aan partijen de vrijheid om al dan niet van de faciliteiten van het contactpunt gebruik te maken. In de consultaties wordt door het contactpunt op de mogelijk relevante richtlijnen gewezen welke verwijzing kan bijdragen aan de oplossing van de gerezen problemen. Zonodig, en in overleg met één of meer partijen, worden eventuele vragen aangaande de richtlijnen die uit de voorliggende feiten naar voren treden, vastgesteld. Dit ter waarborging van een duidelijke en efficiënte behandeling.

– Wanneer een kwestie wordt aangebracht zullen de bij het contactpunt betrokken centrale organisaties hiervan tezelfdertijd op de hoogte gebracht worden.

– Wanneer het contactpunt zijn conclusie over de uitleg van de richtlijnen formuleert, vormt deze, zoals in het voorgaande reeds is aangeduid, geen clarificatie. Er is sprake van een visie die, indien zij overeenstemt met bestaande clarificaties van de OESO zoals deze in het Review rapport gepubliceerd zijn, concluderend zal kunnen zijn. Het contactpunt zal zijn conclusie ter kennisgeving in Parijs aanmelden.

– Wanneer het contactpunt zijn visie geeft over de uitleg van delen van de richtlijnen, waarvan door de CIME niet eerder een clarificatie is gegeven, zal het deze visie ter toetsing in Parijs voorleggen. Ter voorkoming van verschillen in uitleg kunnen niet eerder geformuleerde clarificaties alleen door de CIME vastgesteld worden.

– Wanneer er twijfel bestaat over de vraag of de nationale visie een al dan niet nieuwe clarificatie betreft zou de CIME zich over deze vraag moeten buigen.

In de discussie in Parijs is overeengekomen dat, «wanneer er enige twijfel of verschil van mening bestaat over de vraag of een conclusie aangaande de richtlijnen die door een Contactpunt wordt overwogen, consistent is met een CIME-clarificatie, deze vraag aan de Commissie moet worden voorgelegd». Hiervoor bestaat een flexibele procedure in Parijs. Dit kan zowel op het niveau van de werkgroep voor de richtlijnen als op het niveau van de Commissie.

– Ik ben van mening dat de bovengeschetste werkwijze bij de behandeling van concrete gevallen de nodige duidelijkheid verschaft over de relatie tussen het contactpunt en de CIME in Parijs.

E. «De interdepartementale coördinatie met betrekking tot de kwesties die zijn opgebracht in deze consultaties.»

– De interdepartementale coördinatie die in het contactpunt plaats heeft, is gebleken adequaat en efficiënt te zijn. In voorkomende gevallen is ook het Ministerie van Justitie bereid gebleken het contactpunt van advies te dienen over specifiek met de Nederlandse rechtsgang in verband staande aspecten van de richtlijnen. Hierin is echter geen aanleiding gevonden om een deelname op vaste basis te realiseren.

F. «De voorbereiding van internationale discussies over deze kwestie».

– In de door het contactpunt belegde bijeenkomsten waarvan onder C. sprake is, worden de sociale partners geconsulteerd over agendapunten die in Parijs behandeld worden. De Nederlandse delegatie naar de vergaderingen van de CIME en haar werkgroepen beschouwt dit als een nuttige bijdrage aan de standpuntbepaling in de werkgroep- en commissievergaderingen in Parijs. Tenslotte kan opgemerkt worden dat het nuttig gebleken is dat de departementen welke bij de opstelling van instructies terzake zijn betrokken ook in het contactpunt vertegenwoordigd zijn.

Op basis van de bovenstaande ervaringen van het contactpunt meen ik vast te kunnen stellen dat de door het contactpunt geboden faciliteiten nuttig en werkbaar zijn. Op grond hiervan wordt hierbij het mandaat, met inachtneming van het in deze brief gestelde, verlengd en nodig ik u uit om ook in het vervolg uw constructieve medewerking te verlenen aan de consultatieprocedure zoals deze in mijn brief van 23 oktober 1980 is neergelegd.